Zalai Károly

# *Ernst Jünger pezsgőzik*

1998. február 17. volt. Ernst Jünger, már hosszú órák óta nem nyitotta ki a szemét. Tudta, hogy ez az utolsó napja: nincs tovább. Nem messze tőle a felesége és a titkárnője ült szótlanul. Nyilván arra várnak, gondolta, hogy végre vége legyen, s hazamehessenek. Ő meg abban bízott, hogy minél előbb végleg lehunyja a szemét, mert a földi létezést, különösen az elmúlt évtizedben, egyre terhesebbnek érezte. Százkét év, iszonyatosan hosszú idő, jövő hónapban százhárom lenne, ám ezt, szerencsére, már nem fogja megérni. Elég volt. Furcsa módon egyre többször jutott eszébe a hazája. Hány éven át harcolt érte! Ám most, ezekben az utolsó pillanatokban, szívében furcsa jegességgel gondolt erre a szóra. Mi az, hogy „haza"? Tizenkilenc évesen az életét adta volna érte. Ám hol védte hazáját!? Nem a Rajna vidéken, Bajorországban vagy a Balti-tenger partján, hanem Franciaországban. Ott ölte négy éven át a franciákat meg az angolokat. A haza szótól most már egyenesen undorodott, hisz be kellett látnia, hogy a zsivány politikusok csak arra használták, hogy egymásnak ugrasszák a különféle nemzetek fiait. Amikor fiatal volt, sajnos maga is bedőlt nekik. Talán az lett volna a legjobb, ha hősi halált hal 1915-ben. Úgy hallotta, az Istenek állítólag szeretik azokat, akik a csatamezőn szenderülnek jobblétre. De most már fölösleges ezen tépelődni. Százkét éves, annyi idős, mint valami mesehős. Pedig nem volt mesés élete, hisz a XX. század tanújának két világháborúról, krematóriumokról, a kommunizmus szörnyű törvénytelenségeiről, az atombombáról, esztelen tömegtermelésről, vízhiányról, melegedésről, földet fölzabáló autópályákról, haldokló növényzetről, pusztuló állatfajokról, mocskos levegőről, szennyes tévéműsorokról, és egyre butuló emberiségről kell tudósítania. Mint írta valahol, a városok nagy része *szörnyűséges bűzbarlang, ahol az örökre elutasított csőcselék gyönyörködik az emberi méltóság és emberi szabadság meggyalázásán.* Igen, talán az az egyetlen szerencséje, hogy fölfedezte az írás gyönyörűségét. Ezt tartja az igazi foglalkozásának, ahol szabad maradhatott. Igaz, néhányszor ki akarták csavarni a kezéből a tollat, meg aztán a II. világháborúban megint fegyvert nyomtak a markába, de akkor már csínján bánt vele. Nem hagyta, hogy rászedjék. Elücsörgött a világ legszebb városában, Párizsban, s amikor a légtérben megjelentek az angol bombázók, ő pezsgőspohárral a kezében fölment a tetőre, s ott várta, hogy meghal-e, vagy az isteni sámpányt kortyolgatva büntetlenül kigyönyör-

ködheti magát a fémtesteken megcsillanó napsugarak játékában. Esténként pedig Sophie-val volt találkozója, aki úgy érintette – és úgy fogta meg, és úgy engedte magába, mint előtte és azóta: soha senki sem. Annyira jó volt vele, hogy véget kellett vetnie e liezonnak, hogy megőrizhesse, közben pedig tovább ízlelgesse a lány emlékét. Meg persze ott volt a felesége, életének hű társa. Őt választotta, de Sophie-t sohasem feledi. Most is eszébe jutott. Élesen látta, amint meztelenül előtte hever az ágyon. Még szerencse, hogy senki sem tudja, mi jár a fejében. Azért is hagyta abba az írást, hogy titokban tarthassa legszentebb gondolatait. Most már nem érdekli az utókor. Minden fontos dolgot megírt nekik. Például többször is figyelmeztette őket, hogy *a földgolyó órák alatt megkerülhető és másodpercek alatt behálózható képekkel, jelekkel és parancsokkal. A világ almaként hever az emberiség tenyerén. Ami nem jelent mást, mint hogy a régi határokat új szövetségeknek kell felváltani, és új, nagyobb birodalmaknak kell a népeket egyesíteniük. Ez az egyetlen esély a testvérharc igazságos és mindkét fél számára nyereséggel történő felszámolására.* És hallgattak rá? Á, dehogy! Ugyanaz történik, ami csak egy újabb, még rettenetesebb Világháborúba fog torkollni. Nohát neki elege van ebből. A felét sem értették meg annak, amit a szájukba akart rágni. Ráadásul legtöbbször félremagyarázták a gondolatait. Ezek a maiak még rosszabbak, nem irigyli a jövő íróembereit. Mert *rossz mesterség süketek előtt zenélni. Olyan időket élünk, amikor a szerzők magányra vannak ítélve.* Még hogy agyondicsérte a háborút!? Az Acélzivatarban csak azt írta meg és úgy, ahogy az a mocskos háború lezajlott. Csak hát ő közben gondolkodott és érzett is. Nem adott hozzá, s nem vett el belőle. Nem regényt írt, mint az szerencsétlen Remarque, hanem naplót, tanúságtételt. S volt miről írni, hisz ellentétben a nagy háborús íróktól, ő tényleg ott volt a frontvonalban, méghozzá négy évig. És még sem lett depressziós, mint a nagy vadászt játszó Hemingway. A Márványszirtekent értették meg a legkevesebben, pedig abban mindent leírt. Ezt a könyvét szerette a legjobban.

Végül is szerencséje volt – de hát mindig is tudta, hogy Fortuna asszony kegye az élet egyik legnagyobb kincse – mert túlélte a háborút, és hogy nem mertek kezet emelni rá a hatalmasok. A legvégén pedig visszavonulhatott, s erdei sétákkal múlathatta az időt. Így aztán megfigyelhette, ami az erdei fák, bokrok, virágok és rovarok között történik, vagyis a legfontosabb földi dolgokkal foglalkozhatott, ami csak nagyon keveseknek, tulajdonképpen a legszerencsésebbnek adatik meg a földön. Várt egy picit, hagyta, hogy gondolatai kitisztuljanak, hogy elfeledje az őrült háborúkat és a Sophie iránti szerelmét, aztán képzeletbeli sétára indult: *….Miután áttörte a kökény és som tömött szegélyét, belépett a sűrű erdőbe, ahol*

*még soha nem csattant föl balta csapása. Úgy lépkedett közöttük, mintha széles előcsarnokban járna, és mintha egy színpad csodálatos díszletének részei volna, borostyánindák és iszalagvirágok lógtak alá a semmiből. A földet korhadék és rothadó ágak fedték vastagon, az ágak kérgén gombák telepedtek meg, izzó vörös csészegombák. Átsuhant rajta az érzés, hogy korallkertekben vándorló búvár. Ha az óriás törzsek egyikét elemésztette az öregség vagy a villám, akkor ott apró tisztásokra lépett, ahol sűrű csomókban nőtt a sárga gyűszűvirág. Nadragulyabokrok is burjánzottak a rothadó földben, ezek ágain a barnás-ibolyakék virágkelyhek úgy néztek ki, mintha lélekharangok volnának. A levegő nyugodt volt és nyomott, ám így is számos madarat felvert. Hallotta a finom ciripelést, amellyel a tűzfajdfióka a vörösfenyők közt vonul, és azt a vészkiáltást is, amellyel a megzavart rigó megszakítja dalocskáját. A nyaktekercs kuncogva bújt el az üres égerfa törzsében, a tölgyek koronájából pedig a sárgarigók kísérték őt kacagó nevetéssel. A messzeségből hallotta a mámoros galambok turbékolását is, és a harkályok kopácsolását a halott fa testén. Ez volt az a pillanat, amikor a vörös madársisakot, amit keresett, meglátta a félhomályban, és örvendve odasietett. Ez a virágocska mindenképp megszolgálta a nevét, mivel teljesen madárnak tűnt, amely titokban a rézvörös bükklombban fészkel. Látta a vékony leveleket és a bíbor virágot, a mézajak halvány végével, amelyek jellemzőek erre a virágra. A kutatót, aki ily módon hirtelen megpillant egy virágot vagy állatot, boldogság tölti el, mintha a természet gazdagon megajándékozta volna. Aztán mintha barlangból jönne, zöldes csillogással leszállt az este. A magasból lelógó lonccserjékből erős illat áradt, s a tarka alkonyati lepkék kerengve szálltak fel sárga virágkelyheikhez. Látta, ahogy halk remegéssel és szinte a gyönyör mámorában ott álltak a meredező kelyhek ajkai előtt, majd apró és enyhén hajlott ormányukat az édes anyagba mártották…* Az elmúlt napokban furcsa módon Giordano Brunó is gyakorta eszébe jutott. Azon töprengett, hogy pökhendi volt-e és buta, vagy mindezek ellenkezője: zseniális íróember, aki a máglyára vonult, hogy elégettetése által szerezze meg magának az örök hírnevet. Mert hiszen erre vágyik minden író. Ő is ilyen volt fiatalabb korában. Pontosan tudta, hogy merész, polgárpukkasztó kijelentései, mekkora vihart fognak okozni. Csak azt nem sejtette, hogy majd a harmincas években erre tekintettel mindenki azt várja tőle, hogy majd csatlakozik a barnainges csürhéhez. Még csak az kellett volna! Undorodott az esztelen Hitlertől, és az őrült bandájától! Pancserek! Fogalmuk sem volt a háborúról, az erkölcs csirája is hiányzott belőlük. És mert nemet mondott, és a véleményét sohasem rejtette véka alá, kis híján agyonlövette az az őrült. Ő ugyan megúszta, de szegény fia itta meg a levét. És nem tehetett érte semmit sem. A börtönből még ki tudta menteni, de aztán kivezényelték a frontra. Pedig ment volna szívesen helyette. Ám őt leszerelték, s büntetésből a fiút küldték a vágó-

hídra. A háború után mégis támadni kezdték őt. Az angolok nem engedték írni, pedig mit tudtak ők róla!? Hát legyen, visszavonult a magányába, mint Rousseau, odahaza békésen írogatott, s megtanulta elszigetelni magát, méghozzá fényesen. Ötven éves volt, nem gondolta volna, hogy csak az élete felénél jár. Ha máglyára küldik, ő sem vonta volna vissza a tanait. Bár arról fogalma sem volt, kibírta volna-e ordítás nélkül a lángokat. A puskagolyó, a gránát más, de a lassú, fájdalmas halál borzasztó lehet. Mint amiben most van. Nem érzett fájdalmat, csak a szíve sajgott egy picit, különben nem félt attól, ami rá várt. Mindig is azt vallotta, hogy *miként a csecsemőnek is vannak születést lehetővé tevő és megkönnyítő szervei, ugyanúgy vannak a felnőttnek is szervei a halálra, amelyeknek kialakítása és erősítése a teológiai gyakorlat feladata. Ahol ez a tudás elvész, ott a halállal szemben egyfajta idiotizmus alakul ki, ami növekedve vak félelemmé és szükségszerűen vak és mechanikus halálmegvetéssé változik.* Továbbra sem nyitotta ki a szemét, s jól összezárta az ajkait, nehogy megszólaljon. Eldöntötte, hogy nem lesz utolsó mondat; mert az utolsó mondatos gyűjteményét rendezgetve rájött, hogy haldoklás közben már minden fontosat elmondtak előtte. Ezért aztán nem akart valami pongyolasággal előrukkolni, vagy netán tán epigonként megismételni valaki okosságait. Ez lenne a legkínosabb. Inkább eredeti lesz, és hallgat, mint a sír. Vagyis hát ez sem túl eredeti. Hiszen Bruno ajkát sem hagyta el egyetlen szó sem, s még arra is tellett erejéből, hogy gúnyosan elfordítsa a fejét, amikor a Bibliát nyújtották felé. Jünger idáig jutott a gondolataival, amikor rádöbbent, hogy villámgyorsan fogyni kezd az ereje, mintha valaki fölrúgta volna a „homokóráját", s most a cserepek között szabadon ömlött volna ki a homok. Egy pillanatra megint eszébe jutott Sophie és Párizs, valami kávéház, ahol sokszor találkoztak, aztán meg a bohókás Néró utolsó mondata villant föl előtte. Állítólag a „Qualis artifex pereo" szavakkal búcsúzott az árnyékvilágtól. Volt humora, hisz úgy vélte, hogy egy nagy művész pusztul el benne. Jünger elmosolyodott. Legyen ez az utolsó gondolata. Ez tetszett neki…